

Първата слана идва все по-късно: как се отразяват по-кратките зими на земеделието у нас

Автор(и): агроном Роман Рачков, Българска асоциация по биологична растителна защита

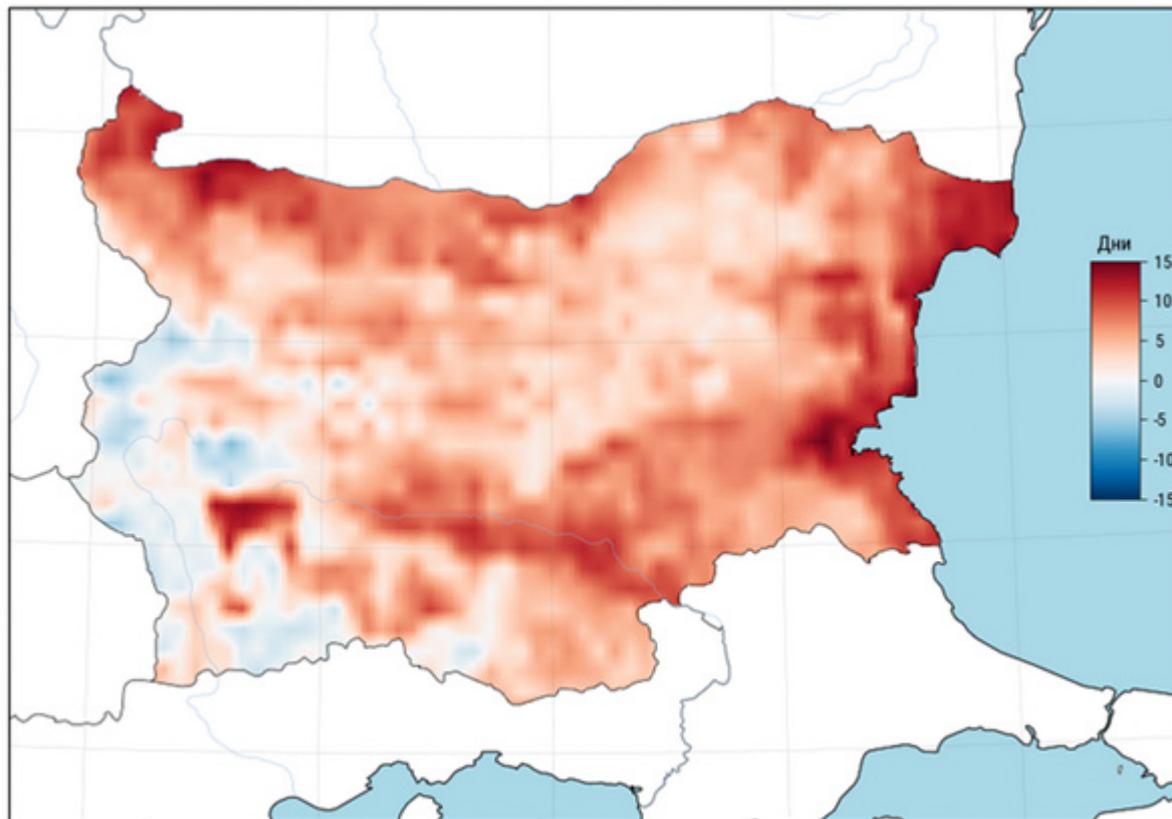
Дата: 27.11.2025 *Брой:* 11/2025

Мразовитите дни у нас настъпват с до две седмици по-късно. Това дава шанс за по-добри добиви и втори посев. Агрономът Роман Рачков коментира как тази промяна се отразява на селскостопанските култури у нас и на земеделието ни като цяло, какви са позитивните страни, има ли рискове и негативни последици, както и начини да се адаптираме към тези промени в климата.

Данни от климатичните анализи показват ясно изместване на първите студове в България – в повечето райони на територията на страната температурите под нулата в наши дни настъпват с 5 до 15 дни по-

късно спрямо края на XX век. На практика това означава, че зимата като сезон у нас е по-къса, а лятото и есента се удължават.

Източник: CERRA/Coropnicus, обработка: Климатека (Асен Ненов).

Карта: В червено са районите, където първите студове настъпват по-късно спрямо края на XX век, а в синьо – местата, където застудяването идва по-рано.

Най-осезаемо тези промени се наблюдават по Черноморието и в Тракийската низина, докато в планинските райони промяната е минимална.

Зимата отстъпва: първите мразове с до две седмици по-късно

Летният сезон в страната се удължава, есента се измества, а първите мразовити дни идват по-късно. В голяма част от страната първите температури под нулата се изместват с 5–15 дни по-късно спрямо 80–90-те години.

Районите, в които има най-голямо изместване напред във времето – с 10 до 15 дни са: Черноморието (особено Северното) – най-забележимо забавяне, вероятно заради по-топлата вода в морето, което

задържа топлина; Тракийска низина – с удължен есенен сезон; Южна България (вкл. Хасковско и Кърджалийско)

Умерено изместване (+5–10 дни) се наблюдава в Северна и Централна България – застудяването идва с около седмица по-късно, както и в Софийско поле и Предбалкана.

Почти без промяна или по-ранно застудяване има във високопланинските райони (Рила, Пирин, Стара планина) – минимално изместване или стабилност на настъпването на отрицателни температури; в някои части на Западна България – вероятно заради локални микроклиматични ефекти, например високи полета с добри условия за инверсии и мъгли и съответно спадове на сутрешните температури.

Може да се обобщи, че промяната в периода на застудяване е широкообхватна и климатично значима — в голяма част от България мразовитите дни настъпват с поне една до две седмици закъснение. Това води до: по-къси зими, по-дълъг безмразов период и по-дълъг вегетационен сезон за растенията.

Агрономът Роман Рачков: Късните слани са шанс за по-добри добиви у нас

Климатичните промени са опасни за земеделието не толкова заради повишаването на средните температури, колкото заради нарастващата непредсказуемост и честота на екстремни явления. В този контекст, по-късното настъпване на първите есенни слани през последните години може да се разглежда като положителна тенденция за земеделието у нас.

Еволюционно културите с произход от умерения пояс приключват вегетацията си не благодарение на настъпващото застудяване, а поради намаляването на деня.

При така наблюдаваната промяна, типични за България култури, каквито са пиперът и патладжанът, иначе развиващи се като многогодишни култури в центровете си на произход, ще продължат да плододават и така земеделецът има шанс за допълнителен добив и доходи. При растениевъдните култури, един по-дълъг вегетационен период означава възможност за засаждане и отглеждане на втора култура за зърно – традиционна за страната ни. Примерно след прибирането на пшеницата да се отгледа и сорго от сортове с къс вегетационен период – такъв къс вегетационен период е примерно 90 дена, това означава, че като приберем пшеницата през юли, ще можем да приберем сорго в началото на октомври.

Късните сортове лози ще могат да натрупат повече захарност в гроздето, което също означава по-висок доход.

По-малко сняг, повече рискове

Проблем за растенията и земеделието може да се окаже не по-кратката зима, а липсата на сняг.

Според данни към 2023 г., през последните три десетилетия в България се наблюдава ясно изразена тенденция към затопляне. Средната зимна температура се е повишила с около 0,6 °C на сезонна база, а през последното десетилетие темпът на затопляне се е ускорил между два и три пъти. Това показва засилване на климатичните промени и все по-чести прояви на необичайно топло време през зимните месеци.

Наблюдава се и намаляване на дните със снежна покривка, както и на т.нар. ледени дни, когато температурите остават трайно под нулата. Студените периоди стават по-кратки и не достигат характерните за края на XX век минимални стойности.

Недостатъчните студени дни оказват осезаемо влияние върху селското стопанство. Много от културите, особено зимните житни, зависят от определен брой дни с ниски температури, които спомагат за нормалното им развитие. Когато този период се съкращава или липсва, растенията не преминават през необходимата фаза на покой и закаляване, което ги прави по-уязвими към внезапни застудявания или пролетни слани.

Ако няма достатъчно сняг и валежи, ще има по-малко влага в почвите. Съчетано с липса на студени дни през зимата, това ще доведе до по-ниски добиви в овощарството.

Според проучване с данни от 8 метеорологични станции в България до 2018 г. последният пролетен мраз настъпва по-рано през последните десетилетия. Това може да създаде риск за растенията: при започнала вегетация пролетните слани водят до измръзване и тотална загуба на реколтата, нещо което наблюдавахме през тази година в някои райони на страната.

Въпреки това растенията притежават способността да се адаптират към ритмичните промени.

Пшеницата, произхождаща от Месопотамия (днешен Ирак), е доказателство, че културите могат да се приспособят към по-топли и сухи условия — важно послание за бъдещето на земеделието у нас. Не е проблем приспособяването към промените, проблем са екстремните явления, които нямат ритмичност. Към тях нищо не може да се приложи, освен задължителното застраховане на посевите. При всяко едно положение, едно сложно сеитбообращение с различни култури би било по-стабилно и устойчиво спрямо сегашната ни земеделска система.

Зимите в България се скъсяват и първите мразове настъпват все по-късно – особено по Черноморието и в южните райони. Тенденция, която носи и ползи: по-дългият вегетационен период дава шанс за втори добив, но и изисква нови подходи в управлението на почвите и водните ресурси. Приспособимостта на растенията е доказана, но адаптацията на земеделието зависи от решенията, които взимаме днес.

Източник: Климатека

В публикацията са използвани материали от:

1. climatebook.gr
2. <https://www.climateka.bg/zashto-zimite-ne-sa-tova-koeto-byaha-pressclub/>
3. [CHARACTERISTICS OF FIRST AND LAST FROST OCCURRENCES AND THE LENGTH OF FROST-FREE SEASON IN BULGARIA, 2021](#)